

ТРИЗЕНБІК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAÏNIENNE

Число 26 (626) Рік вид. XIV. 26 червня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr,

Париж, неділя, 26 червня 1938 року.

Кожному українцеві знані вже значіння й вага української проблеми в загальному розумінню і кожний українець, в якій би країні не перебував, бачить, що відношення чужинецької opinii (прихильне чи неприхильне — то залежить від країни) є поважне і серйозне до української справи. Цілком зрозуміло, що серйозність цієї проблеми найбільше відчувають вороги нашої державности, і вся чинність большевиків, особливо, на Великій Україні виявляє, що окупанти справді серйозно бояться сили українського руху, серйозно відчувають загрозу своєму пануванню, і тому боряться з українською ідеєю, мобілізуючи всі свої сили.

Аж ось несподівано виявляються способи боротьби проти української ідеї з боку наших противників (на цей раз на терені Закарпаття), способи, які інакше, як дитячими, назвати не можна. В берегівській гімназії було дві мапи України, а в професорській бібліотеці збірка народніх пісень з нотами «Ще не вмерла Україна». І шкільний реферат наказав ті страшні речі знищити, а дирекція, виконуючи той наказ, «зарядила спалення небезпечних предметів на вогні...» *).

Очевидно шкільний реферат наївно собі й досі уявляє, що спаленням географичних стінних мап України та нот із націо-

*) «Учительський Голос». Ужгород. Червень, 1938, ч. 6. ст. 159.

нальними гімном він розрішив проблему єдинства Росії та знищив назавжди «сепаратистичні» стремління Української Нації.

Яке смішне, дивацьке й примітивне уявлення цих наївних пропагаторів «Єдиної й неділимої» про сьогоднішній стан сили Української Ідеї!

Хіба перешкодили зростові тої сили двохсотлітні методи царської влади й режиму в минулому і усе витончене мистецтво чекістів тепер, усі їхні заходи — від організації голоду, починаючи, аж до рострілів кінчаючи, — навпаки: тоді на місце десятківсотень замучених повставали тисячі, а тепер повиростали мільйони...

Але, як видно, на світі ще не перевелися диваки...

МЕТОДИ І ЗАСОБИ УКРАЇНСЬКОЇ АКЦІ В ЕВРОПІ

Відносно мети всіх українських змагань по цей бік кордону нема між українцями ані сумнівів, ані поріжень. Самостійність української держави є жаданням всіх українців. Коли на найбільш правім і найбільш лівім крилі українського фронту і є заховані прихильники федерації з Московщиною, то виявляти одверто свої федераційні стремління вони у всякім разі не наслідують, отже формально й українського самостійницького фронту не порушують.

Але на цім властиво однотайність українського фронту й кінчиться. Аналіза і критика методів і засобів чинности різних українських угруповань була б даремною працею. Кого не переконало саме життя протягом довгих років, того не переконають і ніякі аргументи, але зазначити виразно слушні методи і засоби треба перед усім для тих, що їх в своїй акції уживають, та для молодих, що прийдуть їх заступити; тако-ж як і для тих чужинських чинників, серед яких доводиться працювати, і які не все є в стані відрізнити справжній політичний провід української нації від непокликаних політичних угруповань. Провід цей мусить кермуватися в ксннім своїм чині і рішенні головними твердо устійненими засадами національно-політичної боротьби і її кожночасними конкретними потребами на Україні під владою Москви. До засад устійнених Великим українським Отаманом не було чо-го додавати і не було нічого додано по його смерті на чужині, хоч-би вже тому, що не було нікого, хто міг-би хоч трохи наблизитися од нього величию духу чи чинів. Але ці засади доводиться розвивати в їх пристосованні до життя.

Непомирність супроти Московщини і підпорядкування всього іншого потребам боротьби проти неї є гаслами зазначеними Симоном Петлюрою на українському прапорі і освяченим його чинами і кров'ю. З цієї засади випливає друга — вірність Європі в спільній боротьбі проти Московщини. Коли по відвороті з під Києва українське і польське військо боронили Львів і Варшаву, радили де-які українські старшини Головному Отаману відкликати українське військо з поля бою та пустити московські орди на Польщу, щоб примусити цим Європу виступити чинно проти большевиків. Але Головний Отаман цих рад не послухався. І зробив слушно і з огляду на тодішній історичний момент, і з огляду на продовження боротьби проти Московщини. Європа, себ-то побідні держави, Великобританія і Франція, перебували вже тоді фактично в стані війни проти Москви, підтримуючи Денікіна, але тільки в напрямі відбудови старої Росії. Потребу визволення України розуміла тоді лише Польща Пілсудського, і опустити тоді поле бою значило б зрадити боротьбу за волю України, зрадити засаду приналежності України до заходу. Лише геніяльністю політичної інтуїції Великого Отамана можна з'ясувати те, що навіть Римський мир і наступні роки тяжкої реакції у відносинах Польщі і цілої Європи до Москви не захитали його національно-політичних засад.

Між українцями знайдеться очевидно багато таких, що висловлять сумнів відносно тривкої приналежності Польщі до протимосковської Європи. Але за цим у всякій разі промовляють польськo-польстання проти Московщини протягом минулого віку, остання визвольна війна і саме геополітичне становище Польщі між Європою та Московщиною. Тому ж, кому тяжко поєднати приналежність Польщі до протимосковського фронту держав з сучасним станом польськo-українських відносин в межах держави, треба нагадати, що ніхто не є суддею у власній справі; до того ж Україну ще відокремлює від Європи мур совітської кордону.

Додержувати петлюрівські засади в національно-політичній акції по цей бік кордону, а разом з тим і пристосовувати її до потреб боротьби українського населення проти московської окупації можливе лише тому, що як ця боротьба так і ціла закордонна акція вирости з спільної історичної основи — визвольної війни України під проводом Петлюри проти Москви. Боротьба України проти Московщини розвивається з такою непереможною живловою послідовністю і логічністю, що останній її вислід справді не повинен викликати ніякого сумніву. Саме національне живло збуджене визвольною війною поправило оборону України проти Московщини так, як цього не міг-би в даних обставинах зробити краще її наймудріший керманіч. Живловий спротив української нації переміг НЕП і «українізацію» та колективізацію, як він перемагає тепер несамовитий терор окупаційної влади на Україні. Поразка одної московської системи поневолення і асиміляції логічно провадила до наступної. І коли тепер нарешті московські можновладці по двадцятилітніх досвідах повертаються отверто

до царських методів старо-московського «патріотизму», то це є безсумнівною ознакою того, що всі нові засоби нищення України не показалися кращими, ніж старі. Коли Хрущов і Коротченков на передвибірчих зборах починають знов з піною на устах лаяти петлюрівців, то цим вони зраджують виразно, що Україною кермує дух Петлюри так, як він самий кермував нею.

Коли не лише де-які чужинецькі прирідігачі сучасної боротьби на Україні, питають, чи є там люде здібні кермувати українським рухом, і чому там нема зорганізованої збройної акції та систематичних замахів на московських сатрапів, то вони зраджують, що міряють большевицькі відносини на Україні старо-російською, а навіть європейською міркою. Ніяка тривка організація на Україні в умовах московського догляду, провокації і терору неможлива, а навіть і не обов'язково необхідна, бо тим часом доводиться не будувати, а лише руйнувати систему московського поневолення і визиску. Що до можности систематичних зовнішніх «діверсій», то незвичайно характеристичним є факт, що кремлівські можновладці і ціла їх преса лише і мріють про широко розгалужені місцеві «контрреволюційні» організації та їх зв'язки з закордонними «фашистівськими агентами, шпіонами і діверсантами». Вони сподіваються шляхом цієї провокації дістатися до неприступної в її ворожості маси української нації. І нема сумніву, що ГПУ фабрикує масово цих «закородонних контрреволюціонерів і діверсантив», як це виразно доводять останні великі московські процеси. Ця тактика московської окупаційної влади цілком зрозуміла — вона намагається виявити у відпорній масі українського населення найенергичніші елементи і знищити їх. А нема сумніву, що саме цим елементам завдячує Україна її незломний пасивний опір, і загальну дезорганізацію московської господарки на Україні, і «шкідництво» в усіх галузях господарського життя, і поодинокі таємні та одверті збройні виступи. Що ці керівні елементи української національної маси досить розважні, щоб уникати не лише нав'язувати зносини з закордонними «діверсантами», а й творити ширші організації, не підлягає найменшому сумніву, бо й одні й другі відкривають широке поле для провокаційних пописів агентів ГПУ. Перевірити твердження де-яких українських угруповань, що вони беруть безпосередню чинну участь в боротьбі українського населення проти московської окупаційної влади не можливо вже тому, що вона мусіла б бути наскрізь конспіративною. Але при найдокладнішій дослідженні форм цієї боротьби там, впливів цих угруповань там ствердити не можна. Та й тяжко припустити їх наявність там при невпиннім зрості петлюризму, який совітська преса даремно намагається затерти кумедним означенням «буржуазного націоналізму». Акція згаданих українських угруповань на Великій Україні тим менше ймовірна, що в межах українських земель по цей бік кордону організоване поширення протимосковського руху серед молоді зовсім не є

остільки значне, щоб воно могло мати поважний живловий вплив на розвиток протимосковського руху по той бік кордону. Та й чи надаються взагалі нелегальні організації для масової національно-політичної роботи в Європі.

Поінформованість політичних кол головних європейських держав і загальне зрозуміння української проблеми зросли в Європі в останнім часі остільки, що українські прихильники «македонських» засобів боротьби на Україні ледви чи можуть знайтидесь поважніше підтримання своєї невідв'ячальної акції, що з приналежністю України до протимосковського фронту держав ані трохи не годиться. Супроти цієї акції треба з цілою рішучістю зазначити, що непереривність і одноцільність боротьби розпочатої визвольною війною вимагає й однородности метод і засобів цієї боротьби. Органічність розвитку і масовий характер боротьби українського населення проти московської окупаційної влади не можна ніяким чином поєднати з випадковими і спорадичними актами «діверсійних» виступів і принагідної пропаганди. Органічний і масовий характер боротьби на Україні вимагає систематичної і наскрізь поважної акції по цей бік большевицького кордону. Кожний має працювати там, де його умови цієї боротьби поставили, згідно з загальним планом, і так, щоб з його праці випливало найбільше користи, але ні в яким разі не, хоч-би й місцеве ти чи тимчасове, заміщення. Національно-державна справа вимагає й державницьких методів її переведення. Коли нація хоче бути державою, вона повинна собі перед усім засвоїти основну державницьку прикмету — наявність лише о д н о г о проводу. А наявність Українського Уряду на чужині та легального, навіть парламентарного, проводу на українських землях можуть заперечувати лише анархічні українські елементи.

Маємо тут за кордоном і там на Україні єдиний непорушний авторитет і єдиний критерій національно-політичного добра і зла — фактичний заповіт Петлюри, концепцію петлюризму. Але тепер, в безумовно критичнім історичнім моменті, станули перед Україною і перед Європою покликаючись на заповіт Петлюри ті, що вийшли разом з ним по-за межі України під московськими кулями і продовжували з ним і по його смерті монолітне творення української самостійности, і ті, що від 1920 р. в цім творі участі безумовно не брали, прямуючи цілком іншими, а часом і зовсім протилежними шляхами, а від двох-трьох років проголосили свій монополь на «чинну боротьбу» тако-ж і проти Москви, на своє виключне право, бо це право може бути при єдности проводу лише виключним, і на політичну спадщину Великого Отамана.

Проти тих, що працювали з Петлюрою і по нім, робилося і буде робитися багато закидів, але їх можна відкинути одним запитанням — чому ті, що тепер хочуть бути тако-ж петлюрівцями, не працювали тако-ж з п е т л ю р і в с ь к и м Урядом, помагаючи йому чинами і радами? Чи не робили вони все, щоб викликати нелад в таборі УНР і витворити пустку навколо його? Чи за хиб

і недотягнення в чинності проводу УНР не винні в значній мірі ті, які робили все, щоб ударемнити його підтримання в краю й на еміграції? Чи не робилося тако-ж свідомо перешкод і акції УНР в Європі?

Між українським національно-політичним проводом і політичними чинниками Європи можуть бути відносини оперті на основах інтернаціонального права. Розпачливі намагання московського уряду протягом останнього процесу переконати Європу про існування агентурних відносин між незалежницьким рухом України, Білоруси і Туркестану та «фашистівськими» державами, мусять бути належною осторогою для де-яких українських угруповань. Подібні відносини могли б пошкодити не лише справі української самостійности в Європі, а й відносинам між самими великодержавами, яких справа самостійности поневолених націй СССР повинна єднати.

В тій грандіозній боротьбі, що розвивається на Україні проти Московщини органічно послідовно і наскрізь систематично не можна ужити без шкоди для неї ніяких сторонніх засобів, які не можна було б негайно збільшити, поширити і допровадити до їх логічного кінця, остаточного бою за відокремлення України. Від моменту відходу Українського Уряду і війська по-за межі України, від моменту, коли справа самостійности поневолених націй СССР зробилась загально-європейською справою, устійнилась між боротьбою українського населення проти московської окупаційної влади та українською акцією в Європі рівнобіжність та фактична спільність акції, порушувати штучно які було б дуже небезпечно. До того ж ступень розвитку боротьби на Україні безмірно висший розвитку справи української самостійности, як на українських землях, так і на міжнароднім терені. Ті, що хочуть навіть лише подавати Великій Україні відомості з вільного світу, мусять б спочатку подбати про факти і досягнення, якими можна було б піднести дух українського населення в московським пеклі. І чим властиво вони можуть похвалитися? України не тільки не визнано тим часом членом протимосковського, чи як тут все ще кажуть, протикомуністичного фронту, а й не піднесено формально на міжнароднім форумі питань про московську нелюдську господарку на Україні, які випливають вже з самого факту приналежности Московського уряду до Ліги Націй. Тим часом кожний поважнійший політичний виступ в українській справі в Європі значить для українського населення значно більше, ніж кожна пропаганда принесена зовні на Україну. Що вісті про кожний такий виступ тим чи иншим шляхом на Україну дістаються, доводить реакція на них самої совітської преси. Такі факти наприклад, як протимосковська декларація представництва у Варшавським Сеймі, книжка д-ра Е. Аменде про голод на Україні, а навіть відчит професора Рорбаха в Берліні, чи відчити редактора Бріке в Парижі та в кількох містах Німеччини, і т. ин. знайшли свій відгук і обурені коментарі в совітській пресі. Методи пропаганди уживані

в добі царизму для доби радіо рішучо перестарілі. Та й коли було вже уряджувано в Європі конкурс радіових авдицій в арабській мові, то чому властиво не можна було б уряджувати їх в українській мові, тим більше, що московський уряд провадить через своє радіо пропаганду в усіх мовах. І хто знає, чи не було вже часом поставлено до розпорядимости українського національно-політичного руху де-які радіові станції, коли б акцію легального українського проводу було підтримувано всіми тими українськими національними силами, які було уживано на його поборювання та на акції, що з протимосковською боротьбою мають дуже мало спільного.

Боротьба поневолених націй ССРСР, а перед усім України, проти Московщини мала вирішальне значіння для цілої повоєнної доби в житті Європи, тому й не тій чи іншій державі, і не тому чи іншому з українських угруповань належить зазначувати методи і засоби боротьби української нації проти Москви, а лише самій Україні та її легальному заступництву в Європі. Не Європа боронила Україну від Москви протягом останніх 20 років, а Україна стримувала цілий час наступ московського імперіялізму на Європу. Протимосковський фронт держав передбачений Петлюрою твориться, не зважаючи на розпачливі намагання московського уряду та його спільників в Європі недопустити до цього. І Україна матиме раніше чи пізніше в нім належне їй місце, але й її правне заступництво в Європі мусить бути гідне його. Велика справа державної самостійности України вимагає й належних методів та засобів до її переведення.

М. Данько

**Кожен українець повинен спричинитися до будови пам'ятника
Симонові Петлюрі — Української Бібліотеки Його імени в Парижі.
Під час жалібних академій в день річниці Його смерти та на
панахидах за спокій Його душі влаштовуйте збірки на той Йому
пам'ятник.**

РІЧНИЦЯ СМЕРТИ бл. пам. С. ПЕТЛЮРИ

На Ковельщині

Світлу пам'ять українського національного Вождя Симона Петлюри громадянство К о в е л ь щ и н и вшанувало в цьому році урочистими панахидами й академіями. Ковельське українське громадянство Петлюрин день відзначило 25-29. V. б. р. 25-го о год 5 дня в Українській св. Благовіщенській церкві настоятелем парафії о. Іваном Губою відправлено було панахиду. Перед нею о. Іван виголосив змістовну патріотичну промову, присвячену особі Покійного. Хором українським керував д-р М. Пирогов. Мимо зливної дощу, церква була переповненою. Присутнім був і повітовий староста магістрата З. Кубіцький. Бувші українські вояки — члени відділу УЦК були з українськими військовими орденами та жалібними опасками на рукавах одягу. Підчас співу молитви «Вічна пам'ять»... три українські старшини, на пропозицію о. Івана Губи, взявши в руки тацу з коливом підносили її до гори і опускали в діл аж до закінчення молитви, яку присутні вислухували, стоячи навколішках, усі із засвіченими свічками в руках. Перед входом до церкви приколковалися українського національного кольору розетки, збірка з чого призначена для української дитячої Бурси ім. С. П. в Перемишлі та для Бібліотеки С. Петлюри в Парижі.

О год.7 веч.в помешканні українського клубу «Рідна Хата» відбулася академія. Салю було удекоровано, а на чоловім місці висів на тлі килиму прибраний українськими національними і жалібного кольору стрічками великий портрет Симона Петлюри з державним українським знаком — Тризубом на верху. Саля Клубу рівно-ж була переповненою українським громадянством. Завітав тако-ж і староста повітовий п. магі. З. Кубіцький.

Відкрив академію голова клубу проф. Гнат Стаднюк коротким вступним словом, запропоновуючи вшанувати світлу пам'ять С. Петлюри вставанням та хвилиною мовчанки. Реферат на тему: «Симон Петлюра — Вождь Народу й Армії Української Народньої Республіки» — прочитав Олександр Калюжний.

По рефераті, український хор, під проводом п. Я. Бартка відспівав де-які пісні : «Козака несуть», — муз. Леонтовича, «Ой, у полі Баришполі», — муз. Сологуба в аранж. на мішаний хор Я. Бартком.

В перервах між співами продекламовані були: 1) Тишецькою — вірш Нат. Ливицької-Холодної — «Петлюрі», 2) Мик. Муравцем — «Бойову пісню українських вояків» вірш Шевченка, 3) Г. Мацюківною — вірш Н. Л. Холодної — «На могилі Петлюри». Усі хорові виконання й декламації присутні сердечно оплескували.

По закінченні академії проф. Г. Стаднюк висловив подяку п. Старості за ласкаву участь в урочистих обходинах, пан-отцям, прелегентам, диригентам хорів, хористам, впорядчикам свята та всім присутнім за вшанування своєї пам'яті С. Петлюри.

* * *

В день, правлячи чергову свою службу Божу в с. Д у б о в а , отець Іван Губа відправив і там по С. Петлюрі панахиду. Хором керував диригент Поліщук.

* * *

В цей саме день 29. V б. р. о год. 12 дня у Ввіденській церкві в К о в л і тако-ж була відправлена панахида по св. пам'яті С. Петлюрі митрофорним протоієреєм о. Федором Шумовським і настоятелем цієї церкви п. о. Юрієм Шумовським з їх власної ініціативи. Перед панахидою о. Юрій Шумовський виголосив по українськи до присутніх парафіян чулу, змістовну промову, згадуючи в теплих словах про життя й діяльність Головного Отамана Симона Петлюри. Хором церковним у мові церковнослов'янській керував диригент Степан Підгірський.

* * *

В день 25. V б. р. о 7 год.вечора в помешканні Т-ва «Союз Українок» у К о в л і на сходинах достоту, Комендантка п. Люся Гринюківна, одкриваючи жалібні сходини, присвячені світлій пам. Симона Петлюри на ознаку жалоби, заповіла присутній молоді трьох-хвилинну мовчанку. Реферат про життя й значіння Симона Петлюри виголосила Голова Т-ва «Союз Українок» п. Олександра Підгірська. Молодь одержала наказ цілий тиждень присвятити пам'яті С. Петлюри та перечитати твори про світлу Його Особу.

* * *

Урочисто обходило день С. Петлюри й українське громадянство містечка М а т і ї в а , де, як довідуємося, відбулася панахида й академія за ініціативою місцевої Просвіт'янської Хати.

* * *

В селі О б л а п а х Ковельського повіту в день 29. V б. р. відбулася в церкві панахида по С. Петлюрі.

* * *

В неділю 5. VI б. р. українське громадянство містечка Т у р и с ь к , Ковельського повіту врочисто обходило цей день Петлюрин жалібною службою Божою й панахидою про участи численного духовенства й мирян та академією. В академії приймало участь кілька хорів й струнна оркестра.

Реферат виголосив полк. М. Крат. Учасників і впорядчиків частовано громадським обідом.

За цю чулу й теплу згадку про нашого Вождя належить скласти Всечасному духовенству, диригентам хорів, впорядчикам і організаторам цих свят щиру, сердечну подяку.

Олександр Калужний

Н а к о з а ц ь к и х м о г и л а х

(В 12 річницю смерті Головного Отамана в Олександрові-Куявськiм)

Дня 5 червня б. р. Українська колонія в Олександрові-Куявськiм урочисто обходила 12-у річницю смерті Головного Отамана. Свято було влаштовано спільними силами відділів УЦК. Олександровського, Торунського та Іновроцлавського. Для відправлення парастасу проєктовалось запросити п. от. Бориса з Каліша, але проєкти на жаль так і залишились проєктами, і для відправлення парастасу був запрошений п. отець Віктор Карвовський, настоятель Олександровської парафії з Плоцька.

На свято прибули представники українських колоній в Торуню, Бидгощі і українська громада з Іноврацлавська, майже в повному складі. Були тако-ж поодинокі гості з Влоцлавська і з Плоцька. На запрошення прибув і представник від Головної Управи п. док. Шкурат. Свято розпочалось о годині 16, парастасом на Українськiм кладовищі, який старанням Олександровського відділу був належно впорядкований і на могилах були посаджені руками дітей квіти. На могилу були покладені вінці від відділів Олександровського, Бидгощського та Іноврацлавського.

Парастас відправив п. отець Карвовський в мові українськiй, співав хор складений з емігрантів при допомозі місцевих православних, під орудою п. Дмитренка.

По відправленню парастаса п. отець Карвовський сказав своє пастирське слово, присвячене св. п. Головному Отаманові, а п. доктор Шкурат виголосив чулу промову, в якій підкреслив, що там де є могили, там мусить бути й воскресення. По одспіваню «Заповіту» було зроблено малу перерву. По перерві, в прилеглому до кладовища лісі, відбулась академія, з таким програмом: реферат — п. Хмара, співи хору, декламації дітей з відділів Іноврацлавського і Олександровського. Під час академії було переведена збірка на Бібліотеку ім. С. Петлюри, яка дала 16 зол. 12 грош. Свято випало дуже гарно. Цьому в першу чергу прислужився п. о. Карвовський, який, не дивлячись на пізні завідомлення й на фізичне недомогання, не відмовився приїхати до Олександрова на день 5 червня, за що йому на цьому місці Олександровська колонія зі всіма учасниками свята висловлюють щирю подяку. Рівно-ж всі відділи складають подяку п. док. Шкуратові, який своєю присутністю вніс більш святочний настрій і був як-би тією духовою ниткою, яка в'язала нас і в'язе з Головною Управою, нашим проводом.

Олександровський відділ зі свого боку складає подяку всім, які спричинили-я до гарного вигляду кладовища, всім жінкам, які брали в цьому udział, особливо п. Козакевич за зроблення вінців, і всім присутнім на святі.

Крім того Олександровський відділ на цьому місці складає свою щирю подяку п. графу Трояновську, на землі якого знаходиться українське кладовище, за ласкаве позволення користатися з лісу під час щорічних свят в річницю смерті Головного Отамана.

* * *

Гайнівка в роковини смерті Отамана

Урочисто обходила Гайнівка в біжучому році 12-ті роковини смерті Головного Отамана...

25 травня в «Хаті Козака» відбулася академія. «Хата Козака» прикрашена й артистично удекорована. На видному місці — портрет С. Петлюри, прибраний квітами, а поруч — великий національний прапор. Цей прапор — це праця і жертвенність жінок-дружин членів місцевого Відділу УЦК. З цим прапором виступає Відділ на своїй урочистості в перший раз.

Свято відчиняє вступною промовою А. Бідненка. Далі слідує реферат В. Різника про Петлюру — невтомного будівничого Української Держави. Діти деклямують українські вірші. Знову реферат А. Бідненка, в якому образно малює він життєвий шлях Отамана та на закінченні якого звертається з закликом до жіноцтва виявити найбільш доброї волі в національному вихованню дітей. Ще одна патріотична промова — В. Корніїва, в якій говориться про те, що найліпшим вшануванням пам'яті Вождя то є — бути об'єднаними і готовими на заклик завершити недовершене діло визволення України. Академію замикається співом національного гимну.

26 травня в Дубінській церкві відбулася служба Божа, на яку прибули й члени Біловізьського Відділу УЦК з своїм діточим хором. Хор співає під умілим керуванням полковника Захарчука і робить на присутніх дуже добре вражіння. А цих присутніх, не дивлячись на непогоду, прибуло на урочистість понад 300 душ.

Скінчилася служба Божа і на цвинтарі, де збудовано пам'ятник борцям за волю України, відбулася панахида по Отаману С. Петлюрі, маршалу Й. Пілсудському та всіх українських вояках, що поховані на цвинтарі. Зворушували душу промови А. Бідненка і В. Корніїва, чулою була й промова п. о. М. Жукова, в якій підкреслив він що за 8 років його пастирської праці в цьому приході саме в цьому році найсильніше виявилась організованість української колонії... Дванадцята річниця Симона Петлюри, його кров стала цементом для обездоленої української еміграції...

* * *

26-го травня б. р. відбулася в Плотничному академія, присвячена 12-ій річниці смерті Головного Отамана С. Петлюри.

Академію відчинив короткою промовою гелова Відділу А. Гурін. Хор відспівав «вічну пам'ять», присутні вставанням з місць й хвилиною тишою вшанували пам'ять Вождя. Короткий реферат про життя Отамана та його боротьбу за незалежність України виголосив п. Шкуруній. Дитячий хор під керуванням п. Монастирського відспівав декілька пісень. Між поодинокими піснями виступали діти, декламуючи вірші, присвячені нашій визвольній боротьбі. Найкращі декламації на цей раз випали у Т. Кобилянської — «Могилка», В. Адамовича — «Партизани», Р. Кобилянського — «На чужині».

Виступ дитячого хору зробив надзвичайно гарне вражіння. Сердечно подяку складаємо п. Монастирському за ті приємні хвилини, пережиті ними під час виступу нашого дитячого хору та маємо надію, що при дальшій відданій праці п. Монастирського та підтримці батьків, ми будемо мати ще не раз приємність слухати зпівів наших дітей.

* * *

29 травня б. р. на православному цвинтарі в Сувалках, на могилах померлих членів нашої еміграційної родини, було відслужено панахиду по Головному Отаману С. Петлюрі і всіх поляглих в боротьбі за визволення України. На панахиду, крім членів Відділу з їх родинами, н було багато й місцевої людности. як вже ввійшло в традицію, на панахиду було взято й старших дітей. Після панахиди в помешканню члена Відділу п. Осмака для дітей було влаштовано підвечірок.

Г. А.

В Ш а н х а ю

25 травня с. р. в мешканню Української Громади м. Шанхаю, о 8 годині вечора відбулося свято, пошани світлої пам'яті Вождя Українського Народу С. Петлюри, в день 12 роковини Пого трагічної смерті від руки агента червоної Москви.

Про день С. Петлюри, цілий тиждень давалось оголошення по радіо, де був зачитаний коротенький реферат, давались замітки й статті до преси.

Свято відбулося надзвичайно урочисто. Мешкання Громади було чудово удекоровано живими квітками, вишитими рушниками й шовковими блакитне-жовтими прапорами. Портрет С. Петлюри стояв в почеснім куті під іконою, оповитий вінком із живих рож, а між ними оповитий ще електричними кольоровими лампочками, на столі, на яким стояв портрет, лежала широка, шовкова блакитне-жовта стрічка й весь стіл і з самого доду утопав у квітках, поруч — столик для потреб духовенства, столик покритий національним прапором, за все це велика подяка жіночому гуртку, що мається при Громаді: — Пані Левенень, пані Степаненко, пані Новак, пані Михайленко та пані Сушко, що положили багато праці, щоб гідно вшанувати св. пам'ять С. Петлюри. Тіж панії приложили не мало праці, щоб було чим по частувати тих, що прийдуть на свято. О 8 годині зібралось численне громадянство, прийшли представники від Грузин і Тюрко-Татар, з якими Громада в дружніх і ширих взаємовідносинах, провадить спільно національно-визвольну роботу. Прибуло духовенство — ієромонах Порфирій і протодіякон Задорожний (обидва українці) й почалась урочиста панахида, а після неї Голова Громади п. М. Квашенко запропонував присутнім встати й вшанувати св. пам'ять Головного Отамана С. Петлюри й всіх віддавших життя своє за Україну, а потім заспівали український національний гімн, зфотографувались й був зачитаний п. П. Сліжним доклад-реферат.

Під час шклянки чаю мелоденька панночка Галина Сушко в чудовім українським одязі прекрасно продекламувала «Н а ш п р а п о р з о л о т н и й»; виступав зі словом від Грузин полковник Назадзе і інж. Махарадзе, останній сказав, хоч коротко, але надзвичайно щиро, задушевну й глибоку по змісту промову, а відповідь на цю промову Голова Громади, подякував всіх присутніх, що прийшли вшанувати св. пам. Вождя Українського Народу С. Петлюру, зокрема Грузин й Тюрко-Татар, за щире й дружнє відношення до українського визвольного руху, за спільну працю в визвольній боротьбі, й особливо подякував п. інж. Махарадзе за його особисту прихильність, та за сказану ним прекрасну промову, за ті побажання, які тільки що ним були висказані по адресі Української Громади й всіх Українців. Такі щирі і палкі слова й побажання, які висловив інж. Махарадзе, виходять із глибини душі, від широкого серця. В свою чергу, каже п. Голова, можу відповісти на промову інж. Махарадзе, що українські патріоти тако-ж зі щирим серцем й з самими найкращими побажаннями відносяться до Грузинського народу й до Грузинської визвольної боротьби й в хвилину потреби одні другим подадуть руку допомоги.

Інж. Махарадзе підходить до Голови й з подякою кріпко тискає йому руку. Виступав зі словом Заступник Голови п. Б. Воблій, в яким закликав українців до об'єднання, до спільної праці на користь нашої Батьківщини, яка як «обідрана сирота плаче», що недалекий той час, коли Україна звільниться від тої тиранії московської і буде Вільною Державою Народу Українського. Забрав слово п. М. Мілько. Пан Сніжний заграв на бандурі й заспівав «Чуєш брати мій...»

Під час чашки чаю була проведена збірка грошей на Бібліотеку Імени С. Петлюри в Парижі, що дала 24.50 та почесний член Громади п. О. Мельник на цю ціль надіслав 10.00, а тому разом 34.50 шанхайських дол.

М. Квашенко

Український

Мистецький гурток „Спокій“

У В А Р Ш А В І

ХІ ВИСТАВА ПРАЦЬ — 10 РОКІВ ІСНУВАННЯ

«Не забуваймо, що змарнована сьогодні година після опроцентування її дасть в будучому надаремно страчені роки й сумні не до вибачення наслідки»...

(З передмови до Каталогу 5 виставки Українського Мистецького Гуртка «Спокій» у Варшаві).

Організація, яка вищенаведена засаду поставила за провідне гасло в своєму життю і праці, повинна була зустріти на своєму життєвому шляху успіх в реалізації своїх завдань.

Цією організацією є Український Мистецький Гурток «Спокій» у Варшаві, який в травні м-ці 6. р. організував вже ХІ виставку праць своїх членів, а одночасно обходив й 10-ту річницю свого існування.

Заснований перед десятьма роками невеличкою групою студентів Варшавської Академії Мистецтва, Гурток «Спокій» розрісся нині в організацію, яка серед українських організацій м. Варшави займає далеко не останнє місце і яка вже може похвалитися досить значними активами своєї багатогранної праці.

Минуле десятиліття життя Гуртка — це не безтурботний марш організації субсидійованої державою, суспільством, в яких національне мистецтво знаходить належне зрозуміння й попертя.

Чуже оточення, відірваність від рідного ґрунту, так необхідного джерела натхнення для творчості кожного мистця, свідомість того, що «Україна ще бідна, щоби мати своїх мистців», що, «глядача для мистецтва ще треба виховувати» — це були ті перші несприятливі передумови, які важким камінням розкидала дійсність на шляху існування молодого мистецької організації.

Але минали роки... Минали одна за другою виставки праць членів Гуртка, на які самі мистці дивились як на «можливість спільної контролю над своєю мистецькою дорогою розвитку, над своєю працею на полі українського мистецтва, над своїми молодими кроками вперед» і які для стороннього глядача «давали можливість стежити за тим, як і над чим працюють мистці і які проблеми турбують їх у творчих шуканнях»...

Вже ці виставки давали можливість кожного року стверджувати, що раз то нові поступи в життю Гуртка «Спокій і в мистецькій творчості поодиноких його членів.

Проходить час і ми починаємо зустрічати членів Гуртка «Спокій», які оформлених мистців, вже й на різних міжнародних виставках, де репрезентують вони українське мистецтво. На 11-ій міжнародній виставці дереворитів у Варшаві ми зустрічаємо праці Н. Хасевича і П. Холодного. На III-ій міжнародній виставці дереворитів в Шікаго бере участь Н. Хасевич. У виставках блоку проф. польських мистців виступають П. Холодний і П. Мегик. На виставці української графіки в Празі чеський в 1933 році виступають — Н. Хасевич, П. Андрусів, П. Холодний і П. Мегик, на виставці української графіки в Берліні — П. Холодний, Н. Хасевич, П. Мегик і О. Мариняк.

В 1933 р. Гурток взяв участь в IV виставці Асоц. Незал. Укр. Мистців у Львові, де свої праці виставили — П. Мегик, Н. Хасевич і О. Шатківський.

А одночасно з цим цілою низкою прилюдних відчитів Гурток популяризує українське мистецтво в своєму оточенні. «Ріжниця між українською і російською архітектурою та українське будівництво в Галичині», «Українські маляри XVIII, XIX та поч. ХІ віків», «Український фреск у Польщі» — ці три реферати п. Мегика були початком цієї популяризаційної праці Гуртка, яку в останніх часах провадить він вже систематично на своїх «рефератових сходинах». «Архитектура старокняжої доби», «Короткий огляд української архітектури» — реф. інж. арх. Л. Маслова, «Старі українські шляхотські садиби» — реф. Г. Лазаревського, «Дослідди над українською костюмологією» — реф. Нат. Дорошенкової — то характеристичні, хоч і далеко не всі, теми продискутовані в Гуртку на протязі останнього часу.

І. Ляповецький

П Е Р Е Д Х І - ю В И С Т А В О Ю УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦЬКОГО ГУРТКА « СПОКІЙ »

(Ненадрукована передмова до каталогу ХІ виставки).

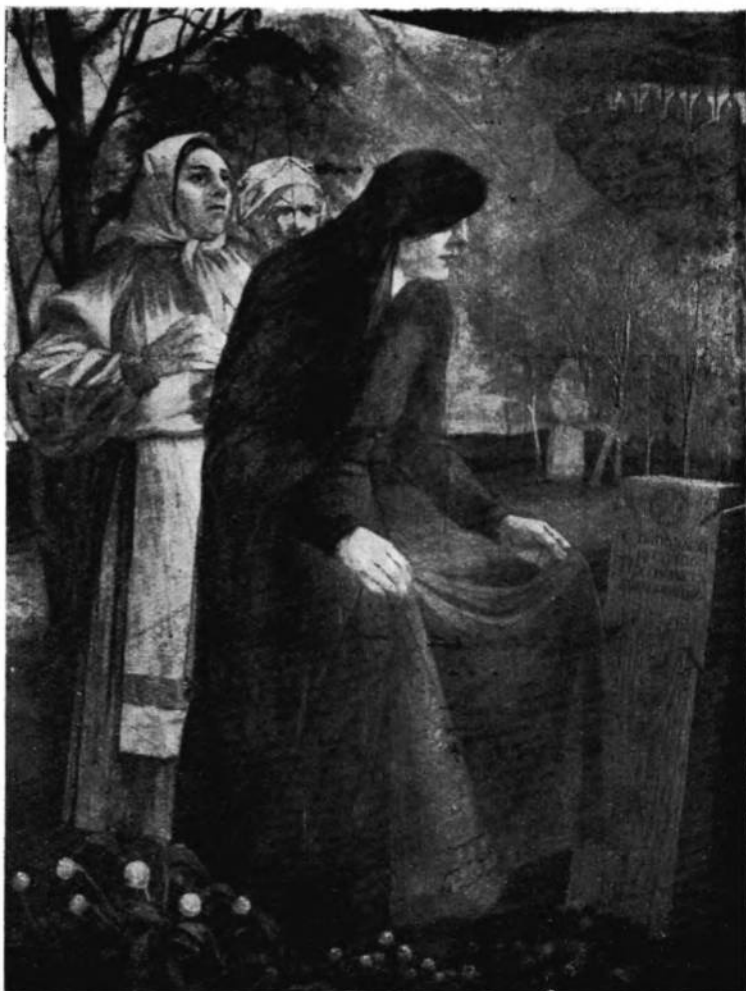

Десять років тому, скромно, без багатообіцяючих декларацій і урочистих запевнень, — як це звичайно буває, — засновано у Варшаві Український Мистецький Гурток «Спокій».

Молоді основоположники, — тодішні студенти Варшавської Академії Мистецтв — покійний Володимир Побулавець, П. Андрусів, В. Васковський, О. Мариняківна, П. Мегик і Н. Хасевич, засновуючи першу, по цей бік Збруча, українську професійну, мистецьку організацію, приступали до праці з переконанням, що лише спільними силами зможуть вони протипоставитись чужим, часто деструктивним, мистецьким впливам.

«Стаємо до праці — читаємо в передмові до каталогу II виставки в травні 1929 р., — зі зрозумінням, що досконалість форми в матеріалі, а декоративність тільки в конструкції, є підставою до розвитку українського мистецтва, яке мусить стати на однім рівні з новочасним мистецтвом у інших народів і довести — що живий народ завжди живе і творить. Творчість народів, це живичик їхньої культури»...

Тримаючись отож модерних понять відносно характеру, ролі й застосування мистецтва, молоді основоположники Гуртка вважали однак, що лише тоді створюється сприятливі для розвитку умови, лише тоді українське мистецтво зможе «стати на однім рівні з новочасним мистецтвом інших народів», — коли мистці творчість свою будуть базувати на традиціях українського мистецтва й народній творчості.

Г. Хасевич

«Над могилами борців»

Кожний початок такої, — праця однак над організацією Гуртка, з огляду на нашу недовідченість та специфічні умови, була більше, ніж подвійно тяжкою. Все ж таки, мимомислено несприятливих умов, без жадної моральної й матеріальної підтримки, а часто при її браці досвідчених людей — п'ять ентузіастів не тільки організували професійну організацію, але й утримало її активно на протязі цілого десятиліття. Нині Гурток має понад 50 членів, а серед 30 професіоналів, є архітекти, графіки, маляри, різьбарі, музики. Нині вже має за собою 10 виставок (у тому 2 об'їздові по Волині), мистецькі видавництва, ряд поважних рефератів, популяризуючих українську культуру і мистецтво серед свого і чужого

Д. Дунаєвський

« Портрет ген. М. Безручка »

громадянства, кілька переведених (і субсидованих Гуртком) конкурсів, спільних плевєрів, фахову бібліотеку, курс малярської технології, постійно від 2-х років проваджений курс української військової та народної костюмології й т. д.

Все це зробилося заходами й енергією не багатьох активних і відданих справі одиниць, зробилося без державних і громадських субсидій, у чужому культурному осередкові, при постійному бракові матеріальних засобів. Ніхто хіба сьогодні не заперечить твердженню, що Гурток є сконсолідованою, рухливою організацією, яка не тільки влаштовує періодичні покази праць своїх членів, але опікується й виховує їх. Сподіваємось, що не заперечать

цьому навіть ті особи, які на початку ставилися до нас негативно, — в найкращому випадковій байдуже, — та висміювали, при кожній нагоді назву Гуртка — нашу святість. Не заперечать тому, бо переконалися вже, що динаміка праці не завше йде в парі з найбільш пробуючою, гучною й динамічною назвою, а залежна є від активності людей, членів тої організації. Ми хотіли назвати Гурток назвою «Спокій» — рівнозначником ритму, ладу — то й назвали, почувалися до обов'язку, хотіли працювати для добра українського мистецтва й працюємо. Для нас «Спокій», як назва організації, є й зстане «табу».

Хто пам'ятає наші минулі виставки, особливо нашу першу, аж надто примітивну, що до урядження й «академічну» — що до характеру праць (виставка ця була влаштована в 1928 р. в одній кімнаті У. Ц. К. при вул. Подвальной 16, з каталогом друкованим на так зв. «ротаторі»), той признає, що нинішня ХІ з черги, значно відбігає і характером, і поземом не тільки від 1-ої, але взагалі від попередніх Гурткових виставок.

Поручаючи ласкавій увазі одинадцятку свою виставку, просимо ш. відвідувачів поставитись і цим разом до наших зусиль прихильно, зі зрозуміння обставини, часу й умов, серед яких працюємо і творимо. Просимо вибачити нам евентуальні недотягнення, а представлені праці просимо вважати за переходові, молодих більше чи менше заавансованих, скромних працівників українського мистецтва. Виставка наша відзеркалює лише нинішнє й тільки нинішнє мистецьке обличчя Гуртка. Наше останнє слово ще в будучому. Виставка ця лише свідчить, що ми чесно виконуємо взяті на себе обов'язок, широко стараємось завдання наші виконати якнайкраще, в міру наших сил і нинішніх спроможностей, без позерства, без дешевих і блискотливих, та розрахованих на короткий час, ефектів.

Віriamo, що Гурток у день двадцятиліття буде репрезентуватись значно поважніше під кожним зглядом, а будуча виставка буде більше атракційною для культурних кол українського громадянства.

Ніл Хасевич

МОМЕНТИ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ НА ХІ ВИСТАВЦІ ГУРТКА «СПОКІЙ»

Цікавим і приємним явищем на ХІ виставці праць членів Українського Мистецького Гуртка «Спокій» було те, що серед багатьох праць дуже різноманітних що-до тем, знайшлося багато картин, які свідчать про заінтересовання молодих мистців темами зв'язними безпосередно з українською культурою.

Ніхто з оспівдених глядачів не буде перечити значіння чисто формальних мистецьких питань, які завжди й скрізь нуртують серед гучних інстинктів усіх мистців, але одночасно треба ствердити, що життя кожного культурно-творчого народу, під кожним зглядом, може й повинно мати своє відбиття, як у кришталю ззеркалі, в мистецтві, в його шляхотній формі, висловленій пластично так досконало, щоб від найвищих, рафінованих культурно-сфер аж до філософично-примітивно думуючих широких кругів було зрозумілим, ясним, змістовним, глибоким.

Ніхто не заперечить шляхотних форм державної ідеї українського народу, то чому ж українське мистецтво не мало би знайти шляхотних мистецьких форм для вислову тих ідей і переживань. Видається це нам дуже зрозумілим. Не зрозумілим і не приємним буде це лише для тих, що привикли стояти на українському ґрунті лише на одній нозі, як бузьки...

Тому ще додатнім явищем є, що зусилля Управи Гуртка на протязі років спрямовані до того, аби увагу молодих творців звернути в той бік, дали вже на згаданій виставці позитивні наслідки. Не мають ще ці наслідки великого рішального впливу на творчість тих мистців, усеж таки є це добрий мистецький крок наперед. Здаємо собі ясно справу з того явища, що найтяжчим є початок.

Спробуємо загально та коротке переглянути праці, які інтересували нас з цього боку.

Серед праць Петра Андрусіна бачимо цікаву працю в техніці графічній, в якій показана вірно широка натура «Запорожця». Велика свобода, з якою цей мистець оперує мистецькою формою, створює ту легкість, яка безпосередньо трапляє до уяви глядача синтезую своєї правди й вірності. Дуже часто в сучасним мистецьким світі розбиваються добрі наміри творців серед труднощів неопанованої форми. У П. Андрусіна тих труднощів цілком не має й можна мати надію, що розвиток цього мистця за кілька літ зробить великі несподіванки.

З праць Дмитра Дунаєвського дуже цікавий був портрет ген.-м. М. Безручка. Виконаний в олійній техніці з безпомередністю властивою для цього мистця, залишає глибоке враження виразом і енергією обличчя та очей портретованої особи.

Багато обіцяючою працею була картина студента Академії Мистецтв Юрія Мица — п. н. «Нурилася доріженька». Добре скомпонована, мимо деяких браків формального фактуру, праця та є цікавою. Відділ української кінноти, що виїжджає з села, добре вкомпанований у подільський краєвид. Можна припускати, що за кілька літ, цей молодий баталіст внесе до українського малярства цінні й цікаві праці.

В працях молодого різьбяря Павла Павлючука, а особливо в пам'ятнику борцям за волю — маємо цікаво розв'язані формальні завдання, які вимагаються від подібних праць.

Дуже цікавим і дуже різномодним під цим оглядом мистцем показав себе Ніл Хасевич. Дав він теми в різних техніках. У своїй темперній картині «Над могилами борців за волю» автор, нав'язуючи до волинських народніх традицій, впроваджує цікаві типи та дає інтересний композиційний підхід. На першому плані жіноча постать у жалобі червоною як би китайкою накриває хрест, на якому напис: «Спіть хлопці, спіть, про волю тихо сніть», — свідчить про могилу невідомих борців. А в глибині картини, під огнем крилом ангела смерті, видніють поляглі за волю борці. Найдалше воїни княжої доби, потім козачої й найближче — вже видніють штурмові строї стрільців з часів останньої визвольної боротьби.

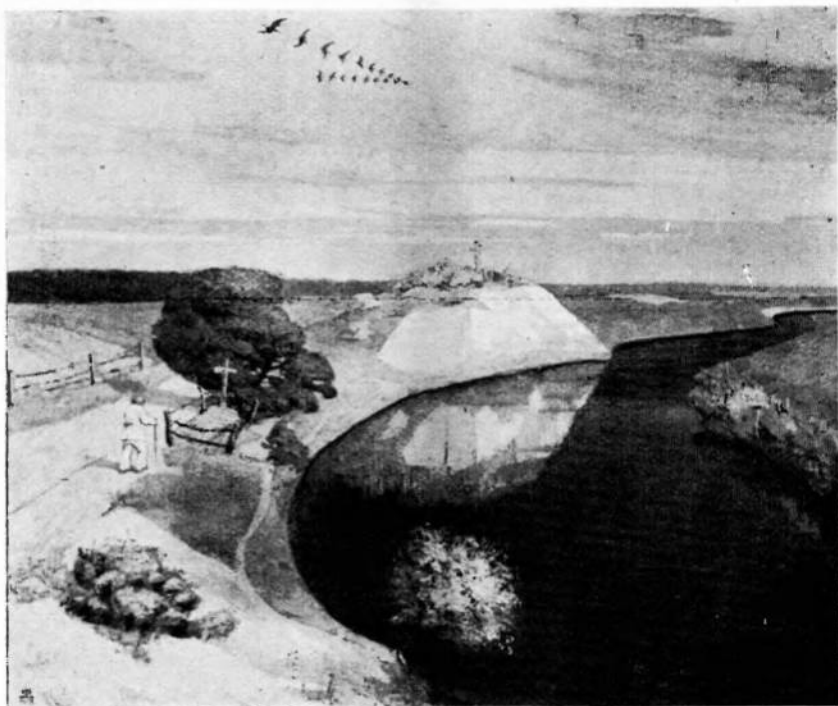
Другою цікавою працею в темпері того-ж автора, була картина «Журавлі» — над кручею могила стрільців з високим хрестом, навколо сумний волинський краєвид і відлітаючий ключ журавлів...

Серед незвичайно цікавих і високих мистецьким рівнем княжкових знаків, бачимо слідуючі цікаві праці. Одна — це знак А. Лівичука — де на мапі Європи — «Тризубом» зазначене місце столиці — Києва; друга праця — це книжковий знак Т. Лешнера — уявляє собою розірваний нотатник, в якому показує три картки з історії визвольних змагань: князя доба, козацька й останні часи. На іншому *ex libris* і мистець показує воїна з княжої доби, що коня поїть. — Скрізь бачимо добру формальну культуру та обдуману композицію.

Праця «Січовий Стрелець», — темпера Петра Холодного, є цікавою й дозрілою працею. Темпера ця свідчить про велике розуміння властивостей цієї старої української техніки, її вимогів та можливостей.

Ці праці, як великий вклад у мистецьку українську культуру будуть мати велике значіння й під зглядом мистецьким і під зглядом педагогічним, як для глядачів так і для молодих мистців. На цій дорозі бажаємо їм якнайкращих успіхів.

Петро Мегин

Ні Хасевич

« Журавлі »

Д В І   У Р О Ч Н І С Т О С Т І

(Відкриття виставки і видача нагород).

15. V. 1938.

Кілька хвилин ходу від Площі 3-х хрестів, яка розпочинає найбільш репрезентативну дільницю Варшави — Алеї Уяздовські, і ми вже в недавно-збудованому люксембурзькому будинку УМСА, в якому має відбутися відкриття XI виставки праць Українського Мистецького Гуртка «Спокій».

Входимо до невеличкої почекальні на 1-му поверсі, що провадить до викладових саль, в яких містяться нині експонати виставки. Вона вже заповнена доброю сотнюю гостей, які, маючи вже мистецько виданий каталог виставки, чекають на її урочисто відкриття. Серед гостей не лише варшавська колонія з її представниками місцевих українських організацій, молодь, жіноцтвом, але й де хто з приїжджих, а в тому: проф. В. Прокопович і проф. О. Шульгин — з Парижа, пос. В. Залозецький з Львова і ин.

* * *

Ю. Миц

«Кирилася доріженька»

Виставку відчиняє проф. Р. Смаль-Стоцький... На хвилину зупиняє він увагу присутніх на творчій праці Гуртка «Спокій», яскравим виразом якої є вже ця XI виставка праць його членів. Ці виставки, як говорить він, були завжди яскравим промінням в бурхливому життю української Варшави, були святом не лише Гуртка «Спокій», але й цілої української колонії у Варшаві... Подякувавши присутньому на урочистості відкриття Ректорові Варшавської Академії Мистецтв проф. В. Ястшембовському за опіку над студіюючою в Академії українською молоддю, проф. Р. Смаль-Стоцький оглошує наслідки праць конкурсного журі, в склад якого входили: Ректор Академії Мистецтв у Варшаві проф. В. Ястшембовський, проф. Академії К. Тихий, проф. Р. Смаль-Стоцький і представник «Тризуба» у Польщі Г. Лішовецький.

Конкурсне журі ухвалило вважати по-за конкурсом праці П. Холодного і П. Мегика, признати Д. Дунаєвському «нагороду «Тризуба» і його передплатників», О. Шатківському — нагороду членів прихильників Гуртка і М. Адамчукові — нагороду Гуртка «Спокій». Виріжнено також праці П. Андрусіва і Н. Хасевича.

Чотири престорих салі, що містили на своїх стінах 143 експонати, на які склалися праці 18 членів Гуртка, — стали доступними для глядача...

П. Холодний

« Січовий стрілець »

22. V. 1938.

Чергові «рефератові сходи» Гуртка... Так скромно назвали організатори наступну свою урочистість, якою було вручення згаданих вище нагород.

В бібліотечній кімнаті в помешканні Головної Управи УЦК 30-40 крісел для гостей і стіл для президії. Де-які скромні декорації... За президіальним столом займають місце: ген. В. Сальський, представник Головної Управи УЦК полк. О. Вишівський і представник «Тризуба» в

Польщі І. Липовецький. Місце, як і предбачалось, забракло і багато стоїть...

Урочистість розпочинається промовою ген. В. Сальського, який говорить:

«Велике моральне задоволення справляє всім нам причина сьогоднішніх наших зборів — ХІ виставка нашої Мистецької організації «Спокій». Присмно, що в наших, так невідрадних обставинах ХІ виставка відбувається, що свідчить про надзвичайну витривалість і живучість організації; присмно, що наші мистці на цій виставці показали високий рівень своєї творчості і різноманітність тем з українського життя. Серед тих тем один, так би мовити комплекс їх не може не бути в центрі наших заінтересовань — це наша визвольна боротьба. Бож живемо в часі, коли справа створення власної Держави Українського Народу на землях, що окуповані Москвою, стала невідкличною для дальшого розвою цілого нашого народу: бути чи не бути, стала понад усі справи нашого поточного життя».

Журнал «Тризуб», що тут на еміграції перш за все служить цій високій справі, встановив нагороду для артиста-маляра, якого найбільш удатний твір відбиває нашу збройну визвольну боротьбу. Редактор «Тризуба» Вячеслав Прокопович просив мене оголосити тут, що Редакція «Тризуба» для наступної виставки встановить дві таких нагород. З доручення Редакції маю велику присмність вручити нагороду «Тризуба» і його передплатників» артистові Д. Дунаєвському, якого з цього приводу сердечно вітаю».

«Вітаю рівно-ж всіх членів так милої для нас всіх і дорогої організації «Спокій», бажаю організації дальшого розвитку, найвищих осягнень в творчості її членів, аби вони як найбільше спричинилися своїми творами до осягнення нашої всенациональної високої мети».

Нагороду «Прихильників Гуртка» вручає О. Шатковському І. Липовецький, нагороду Гуртка М. Адамчукові вручає П. Мегик. Слово забирає Д. Дунаєвський й говорить:

«В радісній хвилині смію зложити свою щирю поядку, що саме мені припала нагорода, уфундована «Тризубом» і його передплатниками». Дякую фундаторам, а значіння цієї нагороди пробудить в наших серцях ще більший запал і зміцнить сили сили й витривалість, в тяжких обставинах матеріальних, а ще більш — моральних.

«Ця хвиля є для нас цінною підтримкою в нашій праці для українського мистецтва... Кожна прихильна зустріч нашого громадянства для нас є й буде заохотою до праці. Всі ми мистці взяли на ціль осягнути: форму, кольор і спокій, нав'язуючи її до історії, традиції й психології нашого народу. Завдання перед нами велике і його ми, в силу можливостей, стараємося осягати»...

Далі промовляє довголітній Голова Гуртка «Спокій» П. Мегик, видаючи загальний ретроспективний погляд на десятилітній шлях Гуртка «Спокій» та на його досягнення навсіх відтинках його рухливої діяльності.

Офіційну частину закінчено... Присутніх запрошують до салі. Тут, звичайно, відбуваються зібрання різних організацій, різні «рефератові сходи», «чайні вечори» і т. д. Сьогодні стоять тут довгі столи криті білими обрусами... Трохи квітів, тістка, мед, чай... Як кажуть господарі, «скромне прийаття»...

Жвава гутірка час від часу переривається промовою когось з присутніх... Говорить Голова Гуртка П. Мегик, полк. О. Вишнівський, сен. Маслов, ред. Котрович, Ю. Миц... Цей останній згадує ті серця, що так тепло поставились до них, мистців, — прихильників Гуртка і читачів «Тризуба»...

Будуча виставка дасть ще більше задоволення прихильникам Гуртка і українського мистецтва.

Варко

* * *

На нагороду «Тризуба» і його Передплатників» зложилися пожертви наступних осіб і організацій: ген. В. Сальського, проф. Р. Смал-Стоцького, владика Полікарпа, проф. Т. Фещенко-Чопівського, інж. О. Костюченка, О. і М. Рибачуків, М. і І. Липовецьких, інж. Є. Плюща, Т. Болдиріва, д-ра А. Лукашевича, І. Сачука, О. Калюжного, В. Будзилла, Н. Н., С. Фещука, І. Стеценка, Відділу УЦК в Каліші, Відділу УЦК в Лодзі, Редакції «Тризуба».

Нагороду в розмірі 100 зол. одержав артист-маляр Дм. Дунаєвський

П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е

трьохмісячний журнал військово-громадської думки

Г У Р Т У Й М О С Я

— «Гуртуймося» витягає з забуття, збирає, фіксує, заховує, поширює й популяризує пам'ять про славу й вагу блискучих безсмертних чинів Рідного Війська в недавньому минулому.

Чи Ви вже надіслали свої спомини, чи які інші матеріали для друку в «Гуртуймося»?

— «Гуртуймося» неустанно стремить до щонайщиршого розповсюдження між розпорошеним по всіх усядах українським вояцтвом і тими нашими побратимами, яким дорогі плекання й утвердження виконаних Армією УНР у визвольній боротьбі традицій.

Чи Ви вже спричинилися чим до того поширення й розповсюдження «Гуртуймося»?

— «Гуртуймося» знаходиться постійно в тяжкому матеріальному стані, який утруднює працю і може бути направлений лише широкою передплатою журналу від його численних читачів та приєднанням нових передплатників.

Чи Ви вже передплатили наш журнал?

Чи Ви вже приєднали нових передплатників?

Чи Ви вже вирівняли свої залежності за надіслані Вам попередні числа «Гуртуймося»?

«Гуртуймося» звертається із закликом до всіх своїх читачів і прихильників, а передовсім до братів-воjakів, щоб кожний в міру своїх сил і можливостей допоміг в праці редакції.

Кожний був український вояк повинен допомогти «Гуртуймося»!

Хай кожний з'окрема — небагато, але всі — разом!

Передплата у Польщі виносить 4 золотих за рік.

Адреса Редакції: Ing. V. Fylonovic, Praha-Nusle II. Na Jezerce, 1200.

Адреса у Польщі: І. Липовецький, Warszawa, Wilcza 45, m 3.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

— Сотник Константин Романюк. 7 червня с. р. в м. Крезо після довгої хвороби вмер сотник Константин Романюк, 2-го збірного куріня 4-ої стрілецької бригади 2-ої Волинської дивізії.

Народився покійний 5 березня 1890 року в с. Грушка, Ново-Ушицького повіту на Поділліу. Кінчивши учительську семинарію, пішов він до військової школи (Московська Олександрівська), яку й скінчив. Перебувши велику війну, з появою українських перших частин, поступає до Української Армії і з нею перебуває усі походи. А згодом переходить усі етапи українського вояка: табори у Польщі, виїзд до Франції на роботи. Попавши до Крезо засновує філію Т-ва в Крезо і багато років керує нею. Завжди енергійний, з великою ініціативою, не дивлячися на те, що хвороба (сухоти) вже кілька років нищила його організм, небіжчик до останньої хвилини цікавився національним життям, прикладав останні зусилля для налагодження життя української колонії в Крезо. Твердий, непохитний патріот, шляхетний вояк, він тут на еміграції не втратив своїх якостей, енергійно боровся з розкладовим елементом та чимало мусів перетерпіти. Українська колонія в Крезо із смертю сотника К. Романюка зрозуміла, що втратила бездоганно чесного культурного діяча, а товариші по зброї свого керівника, тому віддати останню пошану небіжчикові прийшла вся колонія, а разом з тим численні громадяне французи. Французькі комбатанти в Крезо прислали на похорон свою делегацію з прапором, бо знали небіжчика та шанували його,

як першого українського представника в Крезо.

Віддати останню пошану, як воякові та довголітньому співробітникові по Т-ву, прибув генерал-хор. О. Удовиченко.

Ховав протоієрей І. Бриндзан, Настоятель Української Православної Парафії у Франції. Співав український хор під орудою п. Фурси.

Домовина, покрита прапором філії Т-ва в Крезо, була засипана квітами й вінками. Білі труни в позиції «струнко» стояли члени Військового Т-ва і громадяне з прапорами: Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції та Громади в Крезо. По одпіванню, довга процесія рушила на кладовище. Коротка літня, і під спів «Вічної Пам'яті» домовину спущено в могилу. Пан-Отець Бриндзан виголосив чулу промову, а ген. О. Удовиченко, сказавши кілька слів французькою мовою до чужинців, потім промовив до бойових товаришів та громадян.

На похороні були присутні філія Т-ва в повному складі з прапором на чолі з зв'язковим п. Мулявкою й місцева Громада на чолі з Головою п. Сабардаком. Вінки покладено: від дружини покійного, філії Т-ва від Громади в Крезо, від групи українських безробітних, від зв'язкового Т-ва п. Мулявки, від української Колонії в Крезо та численні квіти від знайомих, як українців, так і французів. Місцева французька влада виявила багато симпатії й доброзичливості до небіжчика, та організаторів похорону та до філії Т-ва, що влаштувала цю величну для Крезо церемонію. Після похорону відбувся поминальний обід, на якому були присутні: вдова небіжчика, прот. о. І. Бриндзан, ген. О. Удовиченко та представники філії й Громади.

Треба відзначити лицарську повагу й глибоку пошану до небіжчика серед українців в Крезо, ту єдність і спайку, яку виявили члени філії Т-ва на чолі з зв'язковим п. Мулявкою у зв'язку з смертю їх керівника та старшого товариша. Всю організацію похорон та всі витрати вони прийняли на себе, а де-які члени Т-ва і їх родини в цей день покинули свою працю на прибули до Крезо здалека, аж з 40-50 кілометрів. Це показує, що в серці цих вояків, ще сильні традиції військової єдності, яку жадні умови еміграції розбити не годні.

— Управа Т-ва з нагоди смерті сотника К. Романюка постановила на своєму засіданні наступне: вшанувати пам'ять сотника Константина Романюка вставанням; допомогти будові пам'ятника на його могилі; одзначити його роллю, як українського старшини, що чесно виконав свій обов'язок, як вояка, так і старшини; скласти співчуття вдові покійного.

Філії Т-ва на чолі з п. Мулявкою висловити щирю подяку за те, що вона в гідний спосіб віддала останню пошану своєму бувшому Уповноваженому і приклала стільки зусиль, щоби достойне поховати небіжчика. Побажати, щоби філія й надалі була зразком спайки і єдності серед українського громадянства в Крезо і околицях.

Разом з тим Управа приносить щирю подяку, як Громаді в Крезо, так і Українській Колонії в Крезо, що так само віддали пошану пам'яті Покійного.

— З життя філії Т-ва в Крезо. 9 червня Голова Т-ва ген. О. Удовиченко зробив доклад членам філії про загальне становище та працю Т-ва, після чого відбулася церемонія нагородження хрестами Симона Петлюри. На мить українські вояки забули завод, станки, машини й буденне життя та стали «Стрункою» в шерги, так, як колись стояли вони в лавах своїх сотень й полків на Україні. Змінилися обличчя й постаті, ніби всі відразу вдягнули на себе військову форму, відчули, що вони стоять під бойовими

прапорами. Кожному воякові, якому Головна Рада Хреста затвердила право на хрест, ген. Удовиченко особисто приколов його і кожному стискав мозолісту від праці руку. В цей час відчули всі, що вони складають одну військову родину, всі відчули розуміння спільності і потреби битися до останнього за найдорожчу мету — незалежність України.

— Відвідини Гренобльської філії Т-ва б. в. Армії УНР, Генеральним секретарем Т-ва п. М. Ковальським. По дорозі з Кан до Гренобля завітав п. Ковальський і 20 травня для членів філії та запрошених філією гостей, зробив виклад на тему: «Росія в українському аспекті» та поділився новинами з сучасного становища.

Присутні з зацікавлення вислухали виклад і інформації, нагородили рясними оплесками та дякували як за відвідини, які є так рідкі в Греноблі, так і за виклад.
В. В.

У Польщі

— Справа правосильності анатемування Гетьмана Івана Мазепи. На таку тему виголосив реферат проф. Олександр Лотоцький дня 27 травня б. р. в Українському Науковому Інституті. Вияснивши значіння слова «анатема» (означає своєю природою відлучення від церкви й зовсім не рівнозначне з викляттям) та підкресливши, що право анатемування мають виключно ієрархічні чинники, ніколи цивільні, прелегент дав приклади надуживання цієї церковною карою для суто політичних цілів. Так надуживали церковних чинностей для цілів політичних византійські цесарі, особливо ж ці надужиття слідні на півночі, в Московщині. Спеціально за Романових ввійшли вони в традицію, анатемою царі московські або грозили, або карали. Надуживання ці приходили їм тим легше, що мали вони в церковних справах вільну руку, безапеляційні впливи, з

зрештою узурпували собі чин голови церкви.

Так передано анатемі Стеньку Разіна, Грішку Атрєп'єва, Тімошку Акундінова, так листом з дня 21 жовтня 1708 р. до митрополита Степана Яворського звелів Петро I анатемувати «вора і змєнника Івашку Мазєпу». Годі було знайти закиди релігійно-морального характеру що-до людини, за яку народ у десятках пишних барокових церков молився, як за сподвижника «святого храма цього», якого висока релігійність, етичність і чесноти були знані найширшим кругам. Отже найголовніші мотиви Петра в згаданому листі, це «ізмєна», «союз з антихристами» — шведами та те, що десь там, у якомусь селі, шведи коні в церкві поставили... Отже з погляду релігійного підстави до анатемування не було.

Не було тієї підстави тако-ж з формально-каноничного погляду, тому що анатему на Гетьмана кинено виключно на підставі одноособового наказу царя, затє правосильної соборної постанови не було. Московський Синод зібрався шойно в році 1721. Петро, наказуючи тільки одному митрополитові, найочевидніше не надавав ніякої ваги перехідній формі церковної влади. Отже анатемування Мазєпи, хоч доконанє фактично, не має ані ричевої, ані формальної підстави, а через те відпадає потреба в ідентифікації анатєми, киненої на великого Гетьмана. Каноничне право дає кожному вірному можливість молитись за цю особу з доброї волі.

Не може бути тако-ж мови про якусь «ізмєну». Чинності в і звольні завжди серед мас викликували прихильність. Анатемування Мазєпи викликало зовсім протилежний від сподіваного ефект — воно причинилося до скорішого згероїзування Мазєпи й поставлення його серед найчільніших місць українських духових цінностей.

З большевицького боку анатемування Мазєпи, як одноособовий

наказ Петра I, можна вважати відкинутим через негатиwну оцінку й заперечення царських традицій, царських політичних кроків і т. д. (в зв'язку з новим послідовним курсом це останнє твердження може бути сумнівне — В. С.). А крім того справа ця належить виключно до компетенції української церкви, що є церквою автокефальною, від жадних московських незалежною.

— В Українському Науковому Інституті у Варшаві. Ріжнорідністю тем та визначними іменами стягає завжди на свої відчити численні гостей Український Науковий Інститут. Після прецікавого й багатого реферату проф. д-ра Івана Раковського зі Львова про антропологічний тип українця та інж. Дерев'янка про господарчий корпоративний устрій Італії, відбувся 13 травня відчит проф. В. Залозецького на тему «Візантія і Орієнт в історії українського мистецтва».

Аналізуючи кільки найвидатніших і найтиповіших зразків української архітектури та малярства з ріжних часів — від XI до XVIII ст., прелєгент показав на їх прикладі, як гармонійно та органічно сполучена в них візантійська традиція українського мистецтва з західними впливами. На думку прелєгента, західні мистецькі стилі — романський, готик, ренесанс та барок, ніколи майже не виступали, в Україні в чистій формі, завжди виступали в оригінальних сполучених з візантійським підкладом.

Українські мистці творили таким чином щось нове, оригінальне, типове тільки для України.

Теперішнє європейське мистецтво простує з великими труднощами до удиховнення, визволяючись від того приземного матеріалізму, який запанував у ньому від часів ренесансу. Проф. Залозецький вважає, що для України цей процес буде легший, бо українські мистці мають у крові стару й невмирущу традицію величного удиховленого візантійського мистецтва.

Слідуючий відчит виголосив в УНІ дня 17 травня проф. О. Шуль-

гин про «Драгоманова, як посла України». Оперуючи широком матеріалом та цікавими, часто незаними, фактами, проф. Шульгин представив досить обширно пропагандивну діяльність Драгоманова на міжнародньому терені. Прелєгент спеціально підкреслював, що в своїй темі не порушуватиме світоглядових kwestій та помилок Драгоманова, що особливо в останньому часі стали так дуже актуальними та викликали цілу низку статтів і напастей на нього. Проф. Шульгин старався тільки найбільш річево насвітлити ту колосальну працю однієї людини та її великі позитивні наслідки, не дивлячись на надзвичайно несприятливі умовини, серед яких ту працю самостійно і з власної ініціативи Драгоманов виконував. Драгоманов був хіба першим після довгої перерви від Орлика, що заговорив про українське питання в Європі. Заговорив на всіх більших західно-європейських мовах, передовсім на італійській, французькій, німецькій, писав по московськи, по польськи і т. д. Мусів знайти якесь опєртя для своїх виводів «прав» України, і що знайшов його в лінгвістичному ствердженні про цілковиту відрубність української мови від московської й на ньому базував свої політичні статті для чужинців — нічого дивного.

Коли поглянути на бібліографію його статтів і розвідок для чужинців — а бібліографія та ще далеко не повна, Драгоманов розсипав масами по найрізномордніших чужинецьких журналах свої статті, не страючись зовсім про їх збирання — тяжко повірити, що це умів і зміг зробити о д и н чоловік. Завжди здається, що був чинний тут якийсь спеціальний пропагандовий апарат, зложений з більшої кількості людей і то не таких собі звичайних. Ще більше підносяться його заслуги, коли взяти під увагу ту безмежну посьвяту й неймовірну витревалість, з якою перепроваджував свої політичні, а за окресленням проф. Шульгина, посольські плани. Оджеж більшість своїх книжок і брошур видав коштом і накладом

власним, їздив на конгреси, возючи з собою куври своїх брошур, щоб роздати їх учасникам-чужинцям, умів собі здобувати симпатію та признання визначних чужинців і умів знайомства з ними використовувати для справи.

— З К.! «Запорожжя». На останніх суботніх сходинах К! «Запорожжя» (21. V б. р.) відчитав на запрошення Старшини реферат про положення на совітській Україні визначний спеціаліст від совітських (спеціально українських) справ прок. Гліб. Лазаревський. Референт у ясній і неплутаній формі, підкреслюючи, що базується виключно на певних і перевіренних даних, представив еволюцію національного освідомлення та національних змагань в Україні від самого початку ворожої окупації до останніх днів. Молодь, що готується до остаточної розправи з ворогом, повинна, як найдокладніше розпізнати його, орієнтуватись у всьому, що в Україні діється, а головне — повинна знати найбільше правди, вміти розрізнити сенсацію, якою так залюбки послуговується преса. Обговоривши докладно нестримний зріст української стихії та її досягнення на совітській Україні, особливо в роках 1923-1929, загострену боротьбу з українським націоналізмом від р. 1931, безрадність московських чільних сатрапів, які по черзі приходять в Україну з веління Сталіна й відходять з неї безпорадні, застрашені розростом українського націоналізму — референт ствердив, що хвилина розвалу большевицької окупації надходять стомилевими кроками.

В 1935 р. Постишев ствердив, що кожний комуніст, який хоче погодити комунізм з націоналізмом — підпадає завжди під вплив націоналізму. «Тоб-то — виводить референт — керманіч большевицької національної політики в Україні ніби примушений був визна-ти, що в боротьбі комунізм з націоналізмом перемагає завжди націоналізм». Референт займає своє власне становище відносно Скрипника, Любченка, воно, спеціально коли мова про Скрипника, радше позитивне. На цьому тлі вив'язав-

Лась тако-ж оживлення дискусія між референтом і запорожцями, які з своєї сторони намагались доказувати, що оборона Скрипника невинуватана. Один з молодих дискутантів твердив, що коли оправдувати Скрипників — значить не треба було йти на Крути, можна було відразу йти на службу Москві, потім опам'ятатись — і стати героєм. Одначе зовсім слушно зауважив референт, що дискусія на цю тему утруднена з огляду на те, що мало хто ознайомлений з писаннями Скрипника, які за те добре знані референтові й на підставі яких він виробив свій погляд на цю справу. Порушена kwestія була тим цікавіша, що вже була над нею оживлена дискусія недавно в нашій пресі.

вс.

— 1-го травня б. р. Відділ УЦК в Плотичному відсвяткував 77 річницю смерті Т. Шевченка.

Академію, присвячену Великому Кобзареві України, коротким річевим словом відчинив голова Відділу А. Гурін. Після вступного слова голови слідкував реферат п. Шкурупія про життя і творчість Т. Шевченка й де-яких інших українських поетів. Діти продеклямували кілька віршів, присвячених Шевченкові. З них найбільше вирізнялись своїми деклараціями: 7-літня Тетяна Кобилянська, Ульяна Дзюбівна та Віктор Адамович.

По закінченню Академії відбувся спільний чай, спершу для дітей, і потім й для дрослих членів Відділу.

В Румунії

— До становища нансеністів у Румунії. Дякуючи тому, що політичні емігранти, що згідно з повстановою Ради Міністрів Румунії, користаються на терені Румунії правом захисту (азілю) — не виділені в окрему спеціальну категорію чужинців — усі обмеження, які останнім часом застосовуються проти чужинців — у першій мірі відбиваються на становищі політич-

них емігрантів — власників «пашпорту д-ра Нансена».

Кількість безробітних — без надії знайти нову працю — збільшується; поруч з цим росте кількість голодуючих родин, ростуть-могили сухітників.

Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії знову виготовив умотивований меморандум, просячи в ньому створити для емігрантів-нансеністів таким режим, який давав-би їм змогу забезпечувати своє існування працею та який звільняв-би їх від де-яких додаткових непосильних такс.

Цей меморандум був переданий до нового Представника Офісу Д-ра Нансена у Румунії п. генерала Філітті, який, на цій підставі, звернувся до Міністра Праці.

Цей останній, ознайомившись з меморандумом, поставився до нього з повною увагою й обіцяв, що справу становища нансеністів буде залогоджено позитивно.

— «Без права на працю». Останнім часом Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії дістає з ріжних місць повідомлення про те, що на документах, які дають право на дальший побут у Румунії, контрольні комісії, що кожного року перевіряють документи чужинців, ставлять штемплі про продовження документу, а тим самим і уділення права на дальший побут у країні, але з підкресленням без права на працю.

Наоколи останнім часом взагалі нансеністам стало тяжко знаходити собі працю, то штемплі контрольних урядових органів, які забороняють емігрантам займатися своєю професією у якості робітника чи службовця, витворює для власників таких безправних документів становище правдивої катастрофи.

Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії зайтервеніював перед відповідними урядовими чинниками, просячи, аби на документах «нансеністів», що не мають змоги нікуди виїхати, а тим більше повернутися до-себе до дому у майбут-

ньому не ставилися помітки: «б е з права на працю», а тако-ж, щоб було повернуто це право тим, хто, очевидно помилюво, був його позбавлений.

— Смерть Бориса Мельника. У неділю 20-го травня українці-емігранти поховали бувшого чотового Першої Кулеметної Бригади бувшої Армії УНР Бориса Мельника. Походив він зі села Лядово, Могилівського повіту на Поділля. Борис Мельник був кавалером Хреста Імени Симона Петлюри. Давніше Борис Мельник працював у Журжі на цукровій фабриці «Данубіяна». Коли почалися обмеження у праві на працю для чужинців, фабрика почала разом з іншими чужинцями звільняти й політичних емігрантів-нансеністів. Був звільнений і Борис Мельник. Працюючи в минулому році на кар'єрах по здобуванню піску та каміння, Борис Мельник застудився, але, не маючи матеріяльних засобів, не мав змоги відповідно лікуватися.

Матеріяльну участь у похоронах взяли майже всі українці-емігранти, що перебувають у Журжі, а тако-ж Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії та Товариство Вояків б. Армії УНР.

Крім українців, у жалібному поході взяли участь: багато румун (знайомих небіжчика), всі кубанські козаки, донські козаки і де-кільки росіян-емігрантів.

Під час жалібного походу до кладовища труна була покрита блакитне-жовтим прапором, а на могилу небіжчика був покладений від українців емігрантів у Журжі вінок з написом на блакитне-жовтій стрічці: «Від товаришів по боротьбі за незалежність України».

Відчуваючи, що жити зосталося йому не багато, Борис Мельник висловлював перед своїми найближчими жаль з того приводу, що він уже не побачить своєї Батьківщини.

Помер Борис Мельник у п'ятницю 27-го травня о 8-й годині ранку.

— Український Комітет у новому помешканню. Громадсько-Допомого-

вий Комітет Української Еміграції в Румунії перепровадився до нового помешкання, в тому самому подвіррі (на вулиці ДеляВеке, 45), але на долині.

Бюро Комітета що дня відчинене від 16-ти до 18 годин, а в неділі від 10 до 12 годин і 30 хвилин.

У п'ятниці і в свята серед тижня бюро Комітету замкнено.

В Китаю

8-го травня с. р. в мешканцю Громади на авеню Едуард VII, ап. 3, відбулися річні Загальні Збори членів Української Громади м. Шанхаю. Загальні Збори, вшанували встананням св. Пам'яті Головного Отамана С.Петлюру й внесли привітання Українському Національному законному Уряду УНР.

Загальні Збори внесли подяку й привітання почесному члену Громади п. Омельку Мельнику за матеріяльну підтримку Громади, аналогічну подяку внесли Загальні Збори п. М. Квашенку Голові Громади, а тако-ж і пані Левенець.

До Управи Української Громади м. Шанхаю зборами обібрано слідуючі: на Голову Управи Громади одноголосно вибірається п. М. Квашенко, на членів Управи: Войтенко О. Левенець М., Воблий Б., Сніжний Й., Густавський М.. Кандидати: Н. Ткаченко, С. Федоренко. До Рев. Коміс.: І. Панікар, О. Смально, Люба Степаненко. Кандидати: пані О. Михайленко й С. Новак.

Свято кавказців

— Двадцятьліття незалежності кавказьких республік. Дня 28 травня б. р. відбулася старанням Східнього Інституту та Народніх Комітетів Кавказької Еміграції (Азарбейджан, Грузія, Півничний Кавказ) в Польщі урочиста академія для вшанування двадцятої річниці проголошення самостійності кавказьких республік (1918-1938). Програми зложили реферат і артистичні виступи. Піс-

ля закінчення програми тепло вітали при товариській шклянці чаю кавказькі республіки представники всіх прометейських народів. В. С.

До українського вояцтва !

В Моншанен біля Крезо в тяжкому стані перебуває хор. Т. разом з родиною (дружина й двоє дітей). Як він, так і жінка дуже тяжко хворі. Він був в санаторії, дружина лишалася з дітьми та ледве здобували засоби для того, щоби прогодувати дітей, і сама мусіла лікуватися. Трохи підправивши своє здоров'я в санаторії, п. Т. повернувся назад до Моншанен і, щоби забезпечити існування родини, почав знову працювати на заводі. Але через місяць виявилася хвороба поновно, і п. Т. мусів злягти до ліжка, залишаючися без жадних засобів. Становище його і родини просто жахливе. Управа Т-ва звертається цим шляхом до всіх вояків й громадян прийти з допомогою чесному українському воякові і врятувати його життя і цілої його родини.

Всілякі пожертви слати на адресу зв'язкового Т-ва в Крезо п. Мулявки: M. Mouliavka, 84, Av. de la Republique, Montchanin-les-Mines (S. et L.).

На пресовий фонд «Тризуба»

— Складаючи пожертву на пресовий фонд Тризуба — 15 фр., закликаю до сього пп. Г. Маслюка, С. Рогатюка, О. Степаненка, М. Ковальського і А. Ганченка.

— На Пресовий фонд «Тризуба» зложив п. Когуцінський — 4 зол. 40 гр.

В «Фонед» (фонд опіки над еміграційною дитиною) вплатили в зол. пол.:

Я. Гаркавий — 0,5, «Українська Бесіда» в Перемишлі — 1, І. Липовецький — 2, І. Морозовський — 1, Ю. Чепурний — 1, інж. С. Момот — 1, інж. Марущенко-Богдановський — 1, Ф. Гнойовий — 0,5.

Всім жертводавцям Редакція складас сердечну подяку.

Розшук

Розшукую; п. полковника Пономаренка (був один час у Данцігу) і п. Сотника Брацюка, Кінної сотні при 3-ій залізній Дівізії. Їх, або хто знає їх адреси прошу писати: Monsieur-Vonarkha. Maison Doulat. Rondeau-Grenoble (Isère).

НАКЛАДОМ РЕВІЗІЙНОГО СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ

у Львові-яоявилися і є до набуття такі видання:

Ш. Жід. — «Програма кооперативізму».....	зол. 2.—
К. Коберський і В. Левицький. — «Ідеологія кооперативізму» (Вибір з кооперативного писменства)	2.—
Д. Ресель. — «Кооперація і національні завдання».....	1.50
К. Коберський. — «Планове господарство»	0.50
М. Туган-Барановський. — «Кооперація, її суспільно-економічна природа і мета»	2.—
О. Луцький. — «Кооперативні проблеми»	1.—

Адреса для замовлень :

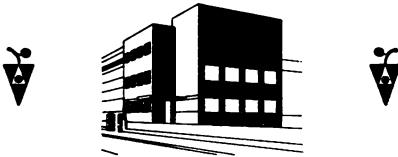
Ревізійний Союз Українських Кооператив

Львів, вул. Техницька, 1. Чековеkonto в П. К. О. ч. 503.929.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

будує Український Дім у Празі
й закликає всіх українців до помочі й участі
в цьому будівництві.

←←←←←▶ УВАГА! ◀▶▶▶▶▶
МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБІРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРІШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВАРІСТВІ!
НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:
Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

←←←←←▶ НЕ ЗАБУВАЙТЕ! ◀▶▶▶▶▶

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні своїх пам'ятних книгах; хто-ж дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний окремо пам'ятній книзі фондаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів — буде записаний в золотій пам'ятній книзі добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

1000 цеглин коштують 10 доларів. 100 цеглин коштують 1 долар.

Звіт про всі пожертви Музей друкує й розсилає окремо. Про всі нові пожертви кожного разу оголошує часопис «Український Тиждень» у Празі. Крім того, про всі пожертви з різних держав буде ще окремо звіт пресі кожної країни.

жертви з різних держав буде ще окремо звіт пресі кожної країни.

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1938 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Éperon, Paris 6.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet